JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN (Online): 2822-048X

วารสารธรรมเพื่อชีวิต
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
https://soo8. tci-thaijo. org/index. php/dhammalife/index

Original Research Article DOI: 10.14456/jdl.2025.94

Guidelines for Counseling to Correct, Treat, and Rehabilitate Children and Youth in the Pre-lawsuit Stage: Samut Sakhon Juvenile and Family Court

แนวทางการให้คำปรึกษาเพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นก่อนฟ้องคดี: ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร

Dara Sivipapong[1], Korn Kangsadanporn[2*]

ดารา สีวิภาพงษ์[1], กรณ์ กังสดารพร[2*]

ARTICLE INFO

Name of Author & Corresponding Author: *

1. **Dara Sivipapong**
ดารา สีวิภาพงษ์
สาขาวิชาผู้นำทางสังคม ธุรกิจและการเมือง วิทยาลัยผู้นำและนวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต
Program in Leadership in Society, Business and Politics, College of Leadership and Social Innovation, Rangsit University, Thailand.
Email: dara.sivipapong@gmail.com

2**. Korn Kangsadanporn***
กรณ์ กังสดารพร*
สาขาวิชาผู้นำทางสังคม ธุรกิจและการเมือง วิทยาลัยผู้นำและนวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต
Program in Leadership in Society, Business and Politics, College of Leadership and Social Innovation, Rangsit University, Thailand.
Email: korn.kang@gmail.com

คำสำคัญ:
มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้อง; การแก้ไข; บำบัด; ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด; ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร

Keywords:
Special Measures in Lieu of Pre-Lawsuit Criminal Proceedings; Correction; Treatment; Rehabilitation of Juvenile Offenders; Samut Sakhon Juvenile and Family Court

ABSTRACT

This research aims to (1) study the process of correction, treatment, and rehabilitation for children and youth in the Counseling Center at the level before filing a lawsuit and (2) study counseling approaches to correct, treat, and rehabilitate children and youth at the Counseling Center In the pre-lawsuit stage according to Section 73. This research used a qualitative study method and collected data through in-depth interviews, together with group discussion. The key informants were the commander, counselors for case owners, psychologists, youth and parents of youth offenders. The results of the study found that Section 73 was a special measure instead of criminal proceedings during the pre-lawsuit stage or postponement of prosecution, which had a process starting from the court after consideration. There was an order to temporarily release the child or youth by placing the child or youth in the care of their parents and reporting to the Counseling Center every 15 days and appointing a counselor to screen them to correct, treat, and rehabilitate children or youth who had committed crimes. The counselor would provide a report on the changes of the child or youth every 15 days to be used for consideration and adjudication of cases. As for the counseling guidelines for correction, treatment, and rehabilitation for children and youth in the pre-lawsuit stage in Section 73, It was found that counseling according to Section 73 was the most difficult counseling. Because it was the beginning of the process of correction, treatment, and rehabilitation, children or youth and their families would have fear and anxiety in coming to

Article history:
Received: 29/12/2024
Revised: 13/01/2025
Accepted: 18/02/2025
Available online: 27/03/2025

counseling. Therefore, guidelines for counseling during the pre-lawsuit stage included (1) building good relationships for trust; (2) counseling with flexibility; (3) planning and determining effective measures; and (4) having various monitoring. The suggestion for the study was that Samut Sakhon Juvenile and Family Court should organize workshops for counselors to exchange knowledge about processes and methods for correcting, treating, and rehabilitating children, youth and families according to Section 73 and other sections. In addition, there were suggestions for the family institution to take part in raising their children in a warm and close manner, and other provincial Juvenile and Family Courts should conduct further research into various related sections, i.e., Section 132 and Section 90.

How to Cite:
Sivipapong, D. & Kangsadanporn, K. (2025) Guidelines for Counseling to Correct, Treat, and Rehabilitate Children and Youth in the Pre-lawsuit Stage: Samut Sakhon Juvenile and Family Court. *Journal Dhamma for Life, 31*(1), 592-606.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนของศูนย์ให้คำปรึกษาฯ ในชั้นก่อนฟ้องคดี และศึกษาแนวทางการให้คำปรึกษาเพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนของศูนย์ให้คำปรึกษาฯ ในชั้นก่อนฟ้องคดี ตามมาตรา 73 โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพและเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก ร่วมกับการสนทนากลุ่ม โดยผู้ให้ข้อมูลหลักได้แก่ ผู้บังคับบัญชา ผู้ให้คำปรึกษาเจ้าของคดี นักจิตวิทยา เยาวชนและผู้ปกครองของเยาวชนที่กระทำความผิด

ผลการศึกษาพบว่า มาตรา 73 เป็นมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในช่วงก่อนฟ้องหรือผลัดฟ้อง ซึ่งมีกระบวนการตั้งแต่ศาลฯ พิจารณาแล้วมีคำสั่งให้ปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนชั่วคราวโดยให้เด็กหรือเยาวชนอยู่ในความดูแลของผู้ปกครองและให้เข้ามารายงานตัวกับศูนย์ให้คำปรึกษาฯ ทุก 15 วัน และแต่งตั้งผู้ให้คำปรึกษาฯ ในการคัดกรอง รวมถึงแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด โดยให้รายงานผลการเปลี่ยนแปลงของเด็กหรือเยาวชนทุก 15 วัน เพื่อนำไปประกอบการพิจารณาพิพากษาคดี

สำหรับแนวทางการให้คำปรึกษาเพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนในชั้นก่อนฟ้องคดี มาตรา 73 พบว่าการให้คำปรึกษาตามมาตรา 73 เป็นการให้คำปรึกษาที่ยากที่สุด เนื่องจากเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ซึ่งเด็กหรือเยาวชนและครอบครัวจะมีความกลัวและวิตกกังวลในการเข้ารับการปรึกษา ดังนั้น แนวทางการให้คำปรึกษาในช่วงก่อนฟ้องคดี ได้แก่ 1) การสร้างสัมพันธภาพเพื่อความไว้วางใจ 2) การให้คำปรึกษาที่ยืดหยุ่น 3) การวางแผนและกำหนดมาตรการที่มีประสิทธิผล 4) การติดตามที่หลากหลาย โดยมีข้อเสนอเสนอแนะในการศึกษาคือ ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร ควรจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับผู้ให้คำปรึกษา เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันเกี่ยวกับกระบวนการและวิธีการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กเยาวชนและครอบครัวตามมาตรา 73 รวมถึงมาตราอื่น ๆ นอกจากนี้มีข้อเสนอแนะต่อสถาบันครอบครัวในสังคมให้ดูแลเอาใจใส่ในการเลี้ยงดูบุตรหลานอย่างอบอุ่นและใกล้ชิด รวมถึงเสนอให้ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดอื่น ทำการวิจัยต่อยอดไปยังมาตราต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น มาตรา 132 และมาตรา 90

บทนำ

หากมองถึงความมั่นคงของประเทศชาตินั้น ซึ่งสิ่งสำคัญที่ภาครัฐหรือปัจเจกชนจะต้องกระทำเป็นอันดับแรกก็คือ การพัฒนาเด็กให้กลายเป็นทรัพยากรที่มีค่าที่สุด เพราะเด็กนั้นคือตัวกำหนดและนำทิศทางของประเทศชาติให้ก้าวไปสู่การพัฒนา เด็กเปรียบเสมือนผ้าขาวบริสุทธิ์ ขึ้นอยู่กับว่าผู้ใหญ่ จะเติมแต้มสีอะไรลงผืนผ้าเล็ก ๆ ผืนนี้ จากการตระหนักถึงความสำคัญของเด็กดังกล่าวนั้น ทำให้หน้าที่สำคัญของผู้ใหญ่ที่ต้องการสร้างสรรค์เด็กให้กลายเป็นทรัพยากรที่มีค่าอย่างสูงก็คือ การสร้างสรรค์สิ่งที่ดีให้กับเด็กและเยาวชนได้เรียนรู้และเป็นแม่แบบที่ดีให้แก่เด็ก ๆ ได้พบเห็น ซึ่งหากวันนี้ผู้ใหญ่มีความตั้งใจจริงที่จะให้เด็กไทยเป็นเด็กที่มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน ภาระที่ยิ่งใหญ่นี้จึงเป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่ว่าจะตั้งใจในการสร้างเด็กมากน้อยแค่ไหนนั่นเอง

อย่างไรก็ดี แม้เด็กจะเป็นทรัพยากรที่มีค่าที่สุดเพราะเด็กคือตัวกำหนดและนำทิศทางของประเทศชาติให้ก้าวไปสู่การพัฒนา แต่ในความเป็นจริงกลับกันก็พบว่ายังมีเด็กบางส่วนที่ประสบปัญหาในการใช้ชีวิต และลงมือกระทำความผิดก่ออาชญากรรม ซึ่งหากเด็กและเยาวชนมีการกระทำความผิดก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้อื่นต่อสังคมหรือต่อประเทศชาติ อนาคตของประเทศชาติคงไม่มีความเจริญก้าวหน้า ดังนั้นการมองปัญหาการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนจะต้องมองถึงสาเหตุหรือปัจจัยที่ก่อให้เกิดการกระทำความผิดนั้นขึ้น โดยปัญหาทั่วไปที่เกิดจากการกระทำความผิดของเด็กส่วนใหญ่มักเกิดจากปัญหาขั้นพื้นฐาน เช่น ปัญหาครอบครัวที่แตกแยก พ่อแม่แยกทางกัน หรือพ่อแม่เป็นแบบอย่างที่ไม่ดีต่อลูก เช่น พ่อแม่มีพฤติกรรมติดยาเสพติด ติดสุราเป็นอาจิณ ทะเลาะกันเป็นประจำ (สุรีย์ กาญจนวงศ์ และคณะ, 2549) ทำให้เด็กเกิดพฤติกรรมเลียนแบบ เด็กมีพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง เพราะเด็กหรือเยาวชน ส่วนใหญ่จะทำตามเพื่อนฟังเพื่อนเป็นอย่างมากจึงเป็นที่มาของการกระทำความผิดเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ปัจจุบันโลกมีการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดดและไร้ขอบเขตไร้พรมแดน เด็กและเยาวชนสามารถเข้าถึงสื่อต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้นทำให้อาจถูกเติมแต่งป้ายสีโดยสื่อ ต่าง ๆ ผ่านทางเทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น วิดีโอ ภาพเคลื่อนไหว เพลง เกมต่าง ๆ สื่อเหล่านี้เป็นเสมือนดาบสองคมที่มีทั้งข้อดีและข้อเสีย (จิรัทธิ์พล ภูวไชยจีรภัทร, ประพนธ์ สหพัฒนา และเกษมศานต์ โชติชาครพันธุ์, 2561) โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาจากข่าวสารบ้านเมืองในทีวีแต่ละช่องแต่ละวัน จะต้องมีข่าวการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนอยู่บ่อยครั้ง ซึ่งส่วนใหญ่ก็เป็นความผิดร้ายแรงที่ไม่คาดคิดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำของเด็กและเยาวชน ผู้วิจัยได้สืบค้นสถิติการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนจำแนกตามประเภทความผิด พ.ศ. 2565 ที่ปรากฏตามตารางข้างล่างนี้

ตารางที่ 1 สถิติการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนจำแนกตามประเภทความผิด

ที่	จำแนกตามฐานความผิดหลัก	2565			2564			2563			2562			2561		
		ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
1.	ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย	1547	180	1727	1266	185	1451	938	119	1057	43	7	50	30	1	31
2.	ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์	1628	212	1840	1610	177	1787	996	111	1107	36	6	42	29	0	29
3.	ความผิดเกี่ยวกับเพศ	593	17	610	638	16	654	492	10	502	31	0	31	19	0	19

ที่มา: กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาชน, 2565

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่าความผิดร้ายแรงมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างหน้าตกใจจนไม่อยากเชื่อว่าเป็นการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน เพราะตัวเลขที่เพิ่มขึ้นนั้นเป็นตัวเลขที่เพิ่มขึ้นแบบพุ่งก้าวกระโดด โดยในปี พ.ศ. 2561 และ พ.ศ. 2562 ตัวเลขมีจำนวนคงที่ แต่ในปี พ.ศ. 2563-2565 นั้น ตัวเลขมีการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมาก กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน (2565) ซึ่งตัวเลขดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความไม่มีประสิทธิผลด้านการจัดการกับปัญหาเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในสังคม การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในปัจจุบันเกิดขึ้นมากมายและหลากหลายรูปแบบ ประเด็นปัญหาที่ตามมาคือ เมื่อเด็กและเยาวชนได้กระทำการที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิด เด็กและเยาวชนจะต้องรับโทษตามกฎหมายเฉกเช่นผู้ใหญ่หรือไม่ ซึ่งการค้นหาคำตอบดังกล่าว ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนกระบวนการยุติธรรมและข้อกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนของประเทศไทย พบว่าองค์กรภาครัฐที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินการในเรื่องนี้โดยตรงคือ ศาลเยาวชนและครอบครัว กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและกระทรวงยุติธรรม โดยกฎหมายสำหรับเด็กและเยาวชนที่ใช้อยู่ในปัจจุบันคือ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ที่มุ่งเน้นเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิทธิสวัสดิภาพและวิธีปฏิบัติต่อเด็ก เยาวชน สตรี และบุคคลในครอบครัวในทุกรูปแบบ ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กและอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบซึ่งเป็นหลักการสากล ด้วยการกำหนดหลักเกณฑ์การดำเนินกระบวนพิจารณาคดีที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนไว้เป็นพิเศษแตกต่างจากคดีธรรมดาทั่วไปเพื่อสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน (ราชกิจจานุเบกษา, 2554)

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ได้เพิ่มมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาเข้ามาเป็นมาตรการทางเลือกเพื่อใช้แทนการดำเนินคดีตามช่องทางปกติ โดยมุ่งเน้นไปที่การแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็ก เยาวชนและครอบครัวมากกว่าการลงโทษ โดยมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาดังกล่าว มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดได้รับการปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรม ทั้งนี้มาตรการดังกล่าวจะเริ่มตั้งแต่ในชั้นก่อนฟ้องตามมาตรา 73 และระหว่างฟ้องจนถึงหลังฟ้อง ได้แก่มาตรา 90 มาตรา 132 โดยกระบวนการต่าง ๆ จะถูกดำเนินการผ่านกลไกของศาลเยาวชนและครอบครัวที่จัดตั้งขึ้นคือ “ศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมเพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชน”

จากการค้นคว้าพบว่าหลักการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นและมีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ตำรวจจะทำการสืบสวนเพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานอันเป็นรายละเอียดแห่งความผิด รวมถึงมีการรวบรวมพยานหลักฐานเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหาเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงหรือการพิสูจน์ความผิด และเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องร้องลงโทษ เมื่อรวบรวมพยานหลักฐานแล้วเสร็จ พนักงานสอบสวนจึงมีความเห็นไปยังพนักงานอัยการเพื่อมีคำสั่งในคดี

หากพนักงานอัยการเห็นว่าคดีมีมูล คดีก็จะถูกสั่งฟ้องไปยังศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาต่อไป ทั้งนี้ภายใต้กระบวนการยุติธรรมทางอาญานี้ การดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจทั้งในส่วนการสืบสวนและสอบสวนจึงเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญและมีผลต่อการพิสูจน์ความผิด การแพ้ชนะและการบังคับโทษในคดี (ปพนธีร์ ธีระพันธ์, 2562) ซึ่งในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนก็มีแนวทางเช่นเดียวกัน แตกต่างกันที่เมื่อเด็กและเยาวชนถูกจับและนำตัวมาศาล ศาลจะตรวจสอบการจับว่าการจับนั้นชอบหรือไม่ชอบ

หากพบว่าการจับไม่ชอบ ศาลก็จะปล่อยตัวเด็กไป แต่หากการจับเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย ศาลจะพิจารณาตามแนวทางการดำเนินคดีอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน ซึ่งจะให้ตำรวจและอัยการทำการรวบรวมหลักฐานเพื่อเข้าสู่การฟ้อง ซึ่งระยะเวลาช่วงนี้เรียกว่าช่วงผลัดฟ้อง กฎหมายมาตรา 73 วรรคท้าย ได้บัญญัติไว้สรุปความได้ว่า ศาลอาจมีคำสั่งให้มอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้แก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย หรือบุคคลหรือองค์การที่ศาลเห็นสมควรเป็นผู้ดูแลเด็กหรือเยาวชนในระหว่างการดำเนินคดี โดยการมอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้แก่ผู้ดูแลตามวรรคหนึ่งหรือ การปล่อยชั่วคราวในระหว่างรอการฟ้องคดี หากปรากฏต่อศาลว่าเด็กหรือเยาวชนมีความจำเป็นต้องเข้ารับการบำบัดรักษาหรือรับคำปรึกษาแนะนำหรือเข้าร่วมกิจกรรมบำบัดใด ๆ ให้ศาลมีอำนาจกำหนดมาตรการเช่นว่านั้นด้วยก็ได้ แต่ในข้อเท็จจริงว่าการกระทำของเด็กหรือเยาวชนมีลักษณะหรือพฤติการณ์ที่อาจเป็นภัยต่อบุคคลอื่นอย่างร้ายแรง หรือมีเหตุสมควรประการอื่น ศาลอาจมีคำสั่งให้ควบคุมเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดไว้ในสถานพินิจหรือในสถานที่อื่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายและตามที่ศาลเห็นสมควร ถ้าเยาวชนนั้นมีอายุตั้งแต่สิบแปดปีบริบูรณ์ขึ้นไปและมีลักษณะหรือพฤติการณ์ที่อาจเป็นภัยต่อบุคคลอื่น หรือมีอายุเกินยี่สิบปีบริบูรณ์แล้ว ศาลอาจมีคำสั่งให้ควบคุมไว้ในเรือนจำหรือสถานที่อื่น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

จากข้อกฎหมายดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ศาลอาจสั่งปล่อยตัวเด็กโดยมอบให้ผู้ปกครองเป็นผู้ดูแลร่วมกับการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูในศูนย์ให้คำปรึกษาฯ โดยเด็กหรือเยาวชนและครอบครัวจะเข้าสู่กระบวนการให้คำปรึกษาแนะนำของศูนย์ ซึ่งจะมีผู้ให้คำปรึกษาประจำศูนย์ฯ ได้แก่นักจิตวิทยาและผู้ให้คำปรึกษา ดำเนินการให้คำปรึกษาแนะนำและทำรายงานการเปลี่ยนแปลงต่อศาลเพื่อประกอบการพิจารณาตามกระบวนการต่อไป โดยหากเด็กหรือเยาวชนสามารถปรับเปลี่ยนตนเองได้ในกระบวนการช่วงนี้ เมื่ออัยการยื่นฟ้อง ศาลอาจใช้มาตรการพิเศษนี้ต่อเนื่องไป เช่น มาตรา 132 เพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนให้พร้อมกลับสู่สังคมและใช่ชีวิตได้อย่างปกติสุข ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาฯ ในศาลเยาวชนและครอบครัว ผู้วิจัยเห็นได้ถึงความสำคัญและปัญหาจากการดำเนินการตามมาตรา 73 ซึ่งเป็นสาเหตุให้ผู้วิจัยอยากค้นหาคำตอบจากงานวิจัยครั้งนี้ โดยจากการสัมภาษณ์พบว่า

“เท่าที่ให้คำปรึกษามาในทุกมาตรามีความสำคัญทั้งสิ้น แต่ที่ยากที่สุดคือ การให้คำปรึกษาในชั้นก่อนฟ้องหรือมาตรา 73 เพราะเป็นขั้นตอนแรกของการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ที่ว่ายากคือ เด็กหรือเยาวชนรวมทั้งครอบครัวจะเข้ามาที่ศูนย์ให้คำปรึกษาฯ ครั้งแรกรวมถึงได้พบกับผู้ให้คำปรึกษาฯ ครั้งแรกก็มาตรานี้ สภาพจิตใจของเด็กหรือเยาวชนและครอบครัวเมื่อเข้ามาที่ศูนย์ให้คำปรึกษาฯ และพบกับผู้ให้คำปรึกษาครั้งแรก

จะเต็มไปด้วยความกลัว ความวิตกกังวล กลัวว่าถ้าพูดอะไรออกไปจะมีผลต่อรูปคดี ดังนั้นการที่จะคัดกรองเด็กผ่านการสัมภาษณ์เพื่อหาข้อมูลและสาเหตุของการกระทำความผิดเพื่อวางแนวทางการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูจึงเต็มไปด้วยความยากลำบาก เด็กและครอบครัวมักจะยอมพูด หรือถ้าพูดก็มักจะปิดบังบางอย่างไว้ กว่าจะสร้างสัมพันธภาพให้เด็กเข้าใจได้ว่าเรามาช่วยพวกคุณนะ ไม่ใช่มาจับผิดไม่ใช่เรื่องง่ายเลย ดังนั้นผู้ให้คำปรึกษาฯ จึงต้องมีทักษะการให้คำปรึกษาและมีประสบการณ์สูงจึงจะสามารถคัดกรองและให้คำปรึกษาได้ ซึ่งไม่เหมือนกับการให้คำปรึกษาในมาตรา 90 หรือ 132 ที่เด็กผ่านขั้นตอนนี้มาแล้ว” (ผู้ให้คำปรึกษาฯ,การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 2566)

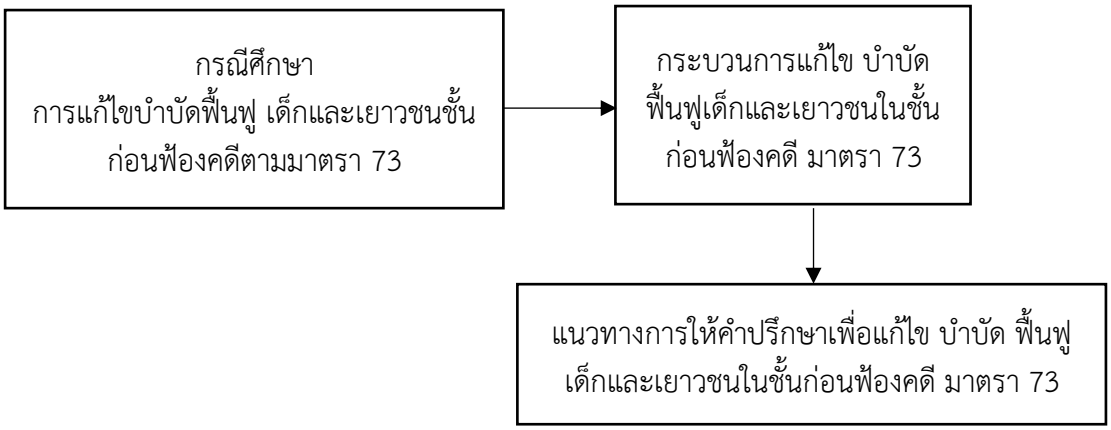
จากที่มาและความสำคัญของปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจจะศึกษากระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นก่อนฟ้องคดี และแนวทางการให้คำปรึกษาเพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนในชั้นก่อนฟ้องคดี ตามมาตรา 73 ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่า มาตรา 73 เป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการแก้ไข บำบัด

ฟื้นฟูของศูนย์ฯ และของเด็ก เยาวชนและครอบครัว ซึ่งเป็นครั้งแรกที่ผู้ให้คำปรึกษาฯ ได้พบเด็กและครอบครัว และเป็นครั้งแรกเช่นกันที่เด็กและครอบครัวพบผู้ให้คำปรึกษา ซึ่งตามธรรมชาติของมนุษย์ เมื่อเกิดการกระทำความผิดและกำลังรอการลงโทษ จะเกิดความเครียด ความวิตกกังวลสูง ดังนั้นผู้วิจัยจึงอยากรู้ว่ากระบวนการและแนวทางการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ของศูนย์และผู้ให้คำปรึกษาฯ ที่ดำเนินการในชั้นนี้ ซึ่งจัดว่ายากที่สุดในกระบวนการทั้งหมด มีการดำเนินการอย่างไร เนื่องจากหากมาตรา 73 นี้ สามารถแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กเบื้องต้นได้ดีภายในระยะเวลาประมาณ 3 เดือนก่อนฟ้อง ก็จะทำให้กระบวนการตามมาตราอื่น เช่น มาตรา 132 จะสามารถรับช่วงต่อและดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิผล แต่หากไม่สามารถปรับเปลี่ยนเด็กได้ในมาตรา 73 มาตรา 132 ก็จะเป็นไปได้ช้าและยากลำบาก การแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนอาจไม่ประสบความสำเร็จตามเจตนารมย์ของกฎหมายได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษากระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนของศูนย์ให้คำปรึกษาฯ ในชั้นก่อนฟ้องคดีตามมาตรา 73
2. เพื่อศึกษาแนวทางการให้คำปรึกษาเพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนของศูนย์ให้คำปรึกษาฯ ในชั้นก่อนฟ้องคดี ตามมาตรา 73

กรอบแนวคิดการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บังคับบัญชา จำนวน 1 คน ผู้ให้คำปรึกษาเจ้าของคดี จำนวน 5 คน นักจิตวิทยาประจำศาลเยาวชนและครอบครัว จำนวน 3 คน เยาวชนที่กระทำผิด จำนวน 5 คน และผู้ปกครองของเด็กที่กระทำผิด จำนวน 5 คน โดยมีพื้นที่การศึกษา คือ ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมจากแหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสาร ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มมาวิเคราะห์เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเขียนสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของ

การศึกษา ซึ่งข้อมูลที่ได้จะนำไปสู่แนวทางการให้คำปรึกษาเพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นก่อนฟ้องคดี ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาครในลำดับต่อไป

ผลการวิจัย

1. กระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นก่อนฟ้องคดี มาตรา 73

การแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กที่กระทำความผิดและถูกจับส่งตัวมาที่ศาล พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 73 บัญญัติว่า เมื่อเด็กหรือเยาวชนมาอยู่ต่อหน้าศาล ให้ศาลตรวจสอบว่าเป็นเด็กหรือเยาวชน ซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือไม่ การจับและการปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชนเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ หากการจัดเป็นไปโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ก็ให้ปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนไป ถ้าเด็กหรือเยาวชนยังไม่มีที่ปรึกษากฎหมาย ให้ศาลแต่งตั้งให้ และเพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชน ศาลอาจมีคำสั่งให้มอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้แก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ หรือบุคคลหรือองค์การที่ศาลเห็นสมควรเป็นผู้ดูแลเด็กหรือเยาวชนในระหว่างการพิจารณาคดี โดยกำหนดให้บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่นำตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไปพบพนักงานสอบสวนหรือพนักงานคุมประพฤติหรือศาลแล้วแต่กรณี

จากบทบัญญัติในมาตรา 73 ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า เป็นมาตรการพิเศษที่ศาลนำมาใช้เพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญาในชั้นก่อนฟ้องคดี หรือที่เรียกว่าในช่วงระยะเวลาผลัดฟ้อง ซึ่งเป็นช่วงเวลาระหว่างที่ทำการรวบรวมพยานหลักฐานในคดี รวมถึงการทำการสรุปความเห็นในสำนวนยื่นเรื่องให้พนักงานอัยการ ร่างคำฟ้องให้ศาลพิจารณา โดยการผลัดฟ้องความผิดที่มีอัตราโทษอย่างสูงให้จำคุกเกิน 6 เดือน แต่ไม่เกิน 5 ปี ผลัดฟ้องได้ 2 ครั้ง ๆ ละ ไม่เกิน 15 วัน ในขณะที่ความผิดที่มีอัตราโทษอย่างสูงให้จำคุกเกิน 5 ปี ผลัดฟ้องได้ 4 ครั้ง ๆ ละ ไม่เกิน 15 วัน ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าระยะเวลาผลัดฟ้องจะมีตั้งแต่ 15 วันจนถึง 60 วัน ซึ่งเป็นที่มาของการสร้างกลไกของศาลเยาวชนและครอบครัวในการเข้ามาแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กตามช่วงระยะเวลาข้างต้น โดยศาลจะมีคำสั่งให้เด็กหรือเยาวชนเข้ากระบวนการของศูนย์ให้คำปรึกษา แนะนำและประสานการประชุม เพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด เป็นผู้ดูแลเด็กหรือเยาวชนในระหว่างการพิจารณาคดี ศูนย์ให้คำปรึกษา แนะนำและประสานการประชุมฯ จึงมีหน้าที่ในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่ไม่มีการควบคุมตัวตามมาตรา 73 โดยศาลจะมีคำสั่งให้เด็กหรือเยาวชนซึ่งอาจรวมถึงผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็กหรือเยาวชนนั้นเข้าพบผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ ในศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำของศาล เพื่อให้นักจิตวิทยาประจำศูนย์ฯ และผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ ทำการประเมินและวิเคราะห์สภาพปัญหาของเด็ก เยาวชนและครอบครัวในด้านกาย จิตและสังคม เพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูให้เหมาะสมแก่เด็กหรือเยาวชนที่ไม่มีการควบคุมตัว โดยหน้าที่ของผู้ให้คำปรึกษาซึ่งอาจเป็นผู้พิพากษาสมทบหรือนักจิตวิทยา ได้แก่

1.1 สอบถามข้อเท็จจริงต่าง ๆ อย่างเป็นมิตร

1.2 ให้คำปรึกษาแนะนำแก่เด็กและเยาวชน

1.3 ประเมินและวิเคราะห์สภาพปัญหาของเด็ก เยาวชนและครอบครัวในด้าน กาย จิต สังคม เพื่อแก้ไข บำบัดฟื้นฟูให้เหมาะสมแก่เด็กหรือเยาวชน

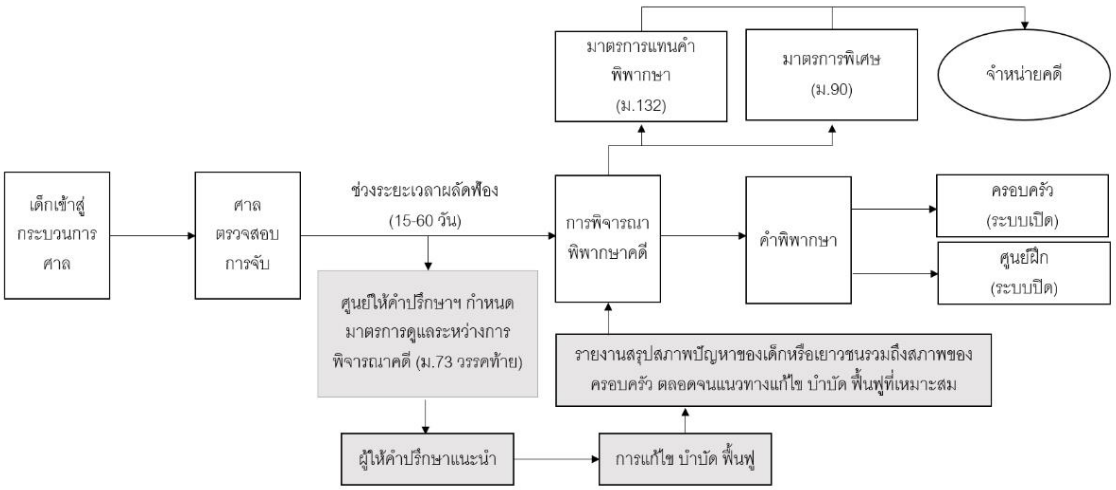
1.4 เสนอให้ผู้พิพากษามีคำสั่งให้เด็กหรือเยาวชนเข้ารับการบำบัดรักษาหรือเข้าร่วมกิจกรรมบำบัดใด ๆ ก่อนที่จะมีการพิจารณาคดีก็ได้

1.5 ทำรายงานสรุปสภาพปัญหาของเด็กหรือเยาวชนรวมถึงสภาพของครอบครัว ตลอดจนแนวทางแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูที่เหมาะสม เสนอต่อศาลเพื่อประกอบการพิจารณาของศาลเมื่อเด็กหรือเยาวชนนั้นถูกฟ้องคดี

1.6 ประสานงาน ส่งต่อและติดตามประเมินผลกับส่วนราชการหรือองค์กรด้านเด็ก เยาวชน สตรีและครอบครัวที่ได้จดแจ้งงานด้านแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ด้านสังคมสงเคราะห์ หรือด้านให้คำปรึกษาแนะนำไว้กับศาลเยาวชนและครอบครัว

1.7 บทบาทหน้าที่อื่น ๆ เกี่ยวกับการใช้มาตรการพิเศษ

ผู้วิจัยได้สร้างแผนภาพกระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนก่อนฟ้องคดีของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร ตามมาตรา 73 แผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 กระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนก่อนฟ้องคดีของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร ตามมาตรา 73

จากแผนภาพที่ 2 จะเห็นว่ากระบวนการทั้งหมดของมาตรา 73 จะเป็นกระบวนการแรกของการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็ก ซึ่งมีจุดมุ่งหมาย ได้แก่ 1) การค้นหาสาเหตุที่แท้จริงของการกระทำความผิด 2) การแก้ไขที่ตรงจุด (ตัวเด็ก, ผู้ปกครอง, สิ่งแวดล้อม เช่นเพื่อน สังคม โรงเรียน) 3) ให้คำปรึกษาแนะนำและหาวิธีช่วยเหลือ (แก้ไข บำบัด ฟื้นฟู)

2. แนวทางการให้คำปรึกษาเพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนในชั้นก่อนฟ้องคดี มาตรา 73

การให้คำปรึกษาเพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นก่อนฟ้องคดี (มาตรา 73) สำหรับผู้ให้คำปรึกษา (นักจิตวิทยา, ผู้พิพากษาสมทบที่ทำหน้าที่ผู้ให้คำปรึกษา) มีแนวทางการให้คำปรึกษาประกอบด้วย

2.1 การสร้างสัมพันธภาพเพื่อความไว้วางใจ (Building Relationships for Trust)

ซึ่งเป็นขั้นตอนแรกของการให้คำปรึกษาฯ เพื่อให้เด็ก เยาวชนหรือครอบครัวเกิดความไว้วางใจ อบอุ่นใจและสบายใจ มั่นใจต่อการเปิดเผยปัญหาและแสดงความรู้สึก จากการศึกษาพบว่าแนวทางการสร้างสัมพันธภาพในการให้คำปรึกษาเด็ก เยาวชนและครอบครัวตามมาตรา 73 ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องสร้างสัมพันธภาพเพื่อลดความวิตกกังวลและระแวงของเยาวชนและผู้ปกครอง ว่าหากให้ข้อมูลมาจะส่งผลต่อการพิจารณาพิพากษาคดี

หรือไม่ หรือการเปิดเผยข้อมูลของตัวเด็กหรือเยาวชน จะส่งผลต่อการเปิดเผยความลับของตนเองที่ไม่อยากให้ผู้ปกครองรู้หรือไม่ ดังนั้นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอยู่เสมอในขั้นตอนแรกของการให้คำปรึกษาฯ ผู้ให้คำปรึกษาจึงจะพบกับการนิ่งเงียบ ไม่ให้ข้อมูลของเด็กหรือเยาวชน หรือการให้ข้อมูลของเด็กหรือเยาวชนที่ไม่ตรงกับผู้ปกครอง

ดังนั้นแนวทางการสร้างสัมพันธภาพจากกรณีศึกษาจะเห็นได้ว่า ในทุกกรณีศึกษา ผู้ให้คำปรึกษาจะใช้ (1) การสร้างสัมพันธภาพผ่านการพูดคุยอย่างเป็นกันเอง (2) การอธิบายถึงเจตนารมณ์ของการให้คำปรึกษาและกระบวนการทั้งหมด (3) การแนะนำผลดีผลเสียของการร่วมมือกัน (4) การแสดงออกถึงความจริงใจของผู้ให้คำปรึกษาที่จะช่วยเหลือเด็ก เยาวชนและครอบครัว ซึ่งการสร้างสัมพันธภาพอาจจะสำเร็จในครั้งแรก หรืออาจจะให้เวลาเด็ก เยาวชนและครอบครัวได้ไปไตร่ตรองก่อน ซึ่งแนวทางนี้นับได้ว่าเป็นแนวทางที่ผู้ให้คำปรึกษาในศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาครนำมาใช้ ซึ่งนำไปสู่ความเข้าใจและการตกลงร่วมกันในการเข้ารับการให้คำปรึกษา และที่ผ่านมานับว่าประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดี

2.2 การให้คำปรึกษาที่ยืดหยุ่น (Flexible Consulting)

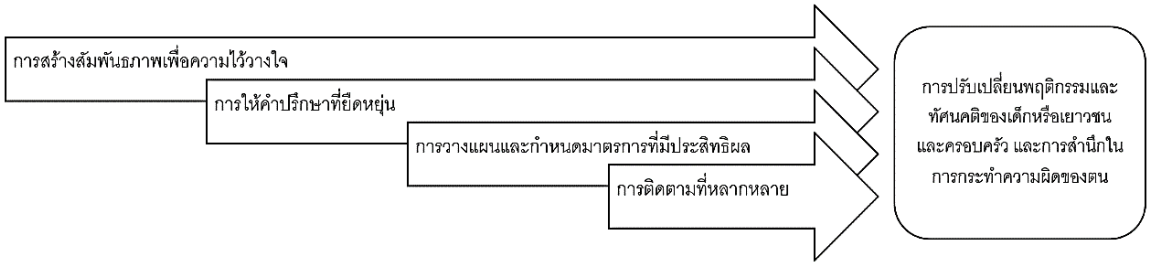
ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องเป็นผู้ที่มีเทคนิคและวิธีการให้คำปรึกษาที่เหมาะสม ยืดหยุ่นเป็นราย ๆ ไป ตามความเหมาะสม จากกรณีศึกษาพบว่า เทคนิคที่นำมาใช้ได้แก่ (1) การฟังด้วยใจ (2) การถามย้ำ ๆ (3) การทวนความ (4) การสะท้อนความรู้สึก (5) การให้กำลังใจ (6) การสรุปความ (7) การแยกคุย ในบางกรณีอาจต้องทำการแยกคุยเพื่อหาข้อเท็จจริงระหว่างเด็ก เยาวชนกับผู้ปกครอง เพื่อพิจารณาประเด็นปัญหาที่จะนำไปสู่การวางแผนแก้ไขต่อไป (8) การอบรมแนะนำ (9) การสร้างบรรยากาศเพื่อให้เกิดการเปิดใจ (10) การนำตัวแบบที่เหมาะสมเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ (11) การค้นหาแรงจูงใจภายใน ทั้งหมดเพื่อนำไปสู่การค้นหาสาเหตุที่แท้จริงที่นำไปสู่การกระทำความผิดของเด็กหรือเยาวชน และเพื่อเป็นข้อมูลในการช่วยเหลือเยาวชนให้สามารถใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุข ไม่หวนกลับไปกระทำความผิดอีก

2.3 การวางแผนและกำหนดมาตรการที่มีประสิทธิผล (Planning and Determining Effective Measures)

การวางแผนและการกำหนดมาตรการเพื่อแก้ไขเด็กหรือเยาวชน ซึ่งอาจหมายรวมถึงการแก้ไขบำบัด ฟื้นฟูความเป็นครอบครัวของเด็กหรือเยาวชนในบางกรณี โดยจะเป็น (1) การวางแผนแบบมีส่วนร่วมทั้งนักจิตวิทยา ผู้ให้คำปรึกษา ผู้ปกครอง และเยาวชน (2) การใช้วิธีการครอบครัวบำบัด เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมและเกิดความสัมพันธ์อันดีภายในครอบครัว เช่น การมอบหมายงานให้เยาวชนช่วยงานที่บ้าน หรือการมอบหมายให้ครอบครัวทำกิจกรรมร่วมกัน (3) การให้เยาวชนออกห่างจากสภาพแวดล้อมเดิม เช่น การช่วยกันตรวจสารเสพติดทุก 3 วัน การควบคุมเรื่องเวลากลับบ้านของเยาวชน การห้ามเยาวชนออกจากบ้านในยามวิกาล ยกเว้นจะมีผู้ปกครองไปด้วย (4) การให้เด็กหรือเยาวชนจดบันทึกพฤติกรรมของเยาวชนทุกวัน (5) การห้ามคบหาสมาคมกับกลุ่มเพื่อนที่อาจนำไปความเสี่ยงในการกระทำผิดซ้ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดียาเสพติด ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาครจะให้เด็กหรือเยาวชนมารายงานตัวและทำการตรวจสารเสพติดทุก 3 วัน เป็นต้น

2.4 การติดตามที่หลากหลาย (Multi-channel Tracking)

แนวทางการติดตามของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร ตามมาตรา 73 จะแบ่งออกเป็น การ (1) ติดตามผ่านการรายงานตัว ซึ่งจะเป็นการนัดเด็ก เยาวชนหรือผู้ปกครอง ให้เข้ามาพบทุก 15 วันเมื่อครบวันผลัดฟ้องทุกครั้ง เพื่อให้คำปรึกษาและติดตามความก้าวหน้าของการให้คำปรึกษา (2) การติดตามผ่านแอปพลเคชันการสื่อสารผ่าน Line ซึ่งเด็กหรือเยาวชนและครอบครัวที่เข้าสู่กระบวนการจะอยู่ในกลุ่มร่วมกับนักจิตวิทยาและผู้ให้คำปรึกษา เพื่อติดตามพฤติกรรมต่าง ๆ ผ่านการพูดคุยตลอด 24 ชั่วโมง การแจ้งข่าวสาร รวมถึงการส่งรูปภาพหรือการบ้านที่มอบหมาย (3) การติดตามผ่านโทรศัพท์ ซึ่งบางกรณีอาจต้องโทรไปพูดคุยให้กำลังใจหากพบว่าการให้กำลังใจของนักจิตวิทยาและผู้ให้คำปรึกษามีผลดีต่อเด็ก เยาวชนหรือครอบครัว ดังนั้น แนวทางการให้คำปรึกษาเพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนในชั้นก่อนฟ้องคดี มาตรา 73 ของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร จึงมีแนวทางตามแผนภาพที่ 3

แผนภาพที่ 3 แนวทางการให้คำปรึกษาเพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนในชั้นก่อนฟ้องคดี มาตรา 73 ของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร

อภิปรายผลการวิจัย

ในการศึกษาแนวทางการให้คำปรึกษาเพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญาชั้นก่อนฟ้องคดี ในศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. กระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นก่อนฟ้องคดี

ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 73 ที่บัญญัติว่า เมื่อเด็กหรือเยาวชนผ่านการตรวจสอบตรวจสอบว่าเป็นเด็กหรือเยาวชน กระทำความผิดหรือไม่ โดยดำเนินการจับและการปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชนเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

หากเด็กหรือเยาวชนยังไม่มีที่ปรึกษากฎหมายศาลจะแต่งตั้งให้ เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชน และอาจมีคำสั่งให้มอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้แก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ หรือบุคคลหรือองค์การที่ศาลเห็นสมควรเป็นผู้ดูแลเด็กหรือเยาวชนในระหว่างการพิจารณาคดี โดยกำหนดให้บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่นำตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไปพบพนักงานสอบสวนหรือพนักงานคุมประพฤติหรือศาล แล้วแต่กรณี จะเห็นได้ว่า เป็นมาตรการพิเศษที่ศาลนำมาใช้เพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญาในชั้นก่อนฟ้องคดี หรือที่เรียกว่าในช่วงระยะเวลาผลัดฟ้อง ซึ่งเป็นช่วงเวลาระหว่างที่ทำการรวบรวมพยานหลักฐานในคดี รวมถึงการทำการสรุปความเห็นในสำนวนยื่นเรื่องให้พนักงานอัยการ ร่างคำฟ้องให้ศาลพิจารณา ซึ่งเป็นการสร้างกลไกของศาลเยาวชนและครอบครัวในการเข้ามาแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กตามช่วงระยะเวลา โดยศาลจะมีคำสั่งให้เด็กหรือเยาวชนเข้ากระบวนการของศูนย์ให้คำปรึกษา แนะนำและประสานการ

ประชุม เพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด เป็นผู้ดูแลเด็กหรือเยาวชนในระหว่างการพิจารณาคดี

โดยศูนย์ให้คำปรึกษา แนะนำและประสานการประชุมฯ มีหน้าที่ในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่ไม่มีการควบคุมตัวตามมาตรา 73 โดยศาลจะมีคำสั่งให้เด็กหรือเยาวชนซึ่งอาจรวมถึงผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็กหรือเยาวชนนั้นเข้าพบผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ ในศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำของศาล เพื่อให้นักจิตวิทยาประจำศูนย์ฯ และผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ ทำการประเมินและวิเคราะห์สภาพปัญหาของเด็ก เยาวชนและครอบครัวในด้านกาย จิตและสังคม โดยหน้าที่ของผู้ให้คำปรึกษาซึ่งอาจเป็นผู้พิพากษาสมทบหรือนักจิตวิทยา ได้แก่ การสอบถามข้อเท็จจริงต่าง ๆ อย่างเป็นมิตร ให้คำปรึกษาแนะนำแก่เด็กและเยาวชน ประเมินและวิเคราะห์สภาพปัญหาของเด็ก เยาวชนและครอบครัวในด้าน กาย จิต สังคม เพื่อแก้ไข บำบัดฟื้นฟูให้เหมาะสมแก่เด็กหรือเยาวชน เสนอให้ผู้พิพากษามีคำสั่งให้เด็กหรือเยาวชนเข้ารับการบำบัดรักษาหรือเข้าร่วมกิจกรรมบำบัดใด ๆ ก่อนที่จะมีการพิจารณาคดี จัดทำรายงานสรุปสภาพปัญหาของเด็กหรือเยาวชนรวมถึงสภาพของครอบครัว ตลอดจนแนวทางแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูที่เหมาะสม เสนอต่อศาลเพื่อประกอบการพิจารณาของศาลเมื่อเด็กหรือเยาวชนนั้นถูกฟ้องคดี รวมทั้งประสานงาน ส่งต่อและติดตามประเมินผลกับส่วนราชการหรือองค์กรด้านเด็ก เยาวชน สตรีและครอบครัวที่ได้จดแจ้งงานด้านแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ด้านสังคมสงเคราะห์ หรือด้านให้คำปรึกษาแนะนำไว้กับศาล เยาวชนและครอบครัว ตามบทบาทหน้าที่อื่น ๆ เกี่ยวกับการใช้มาตรการพิเศษ

จะเห็นว่ากระบวนการทั้งหมดของมาตรา 73 จะเป็นกระบวนการแรกของการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชน โดยมีจุดมุ่งหมายได้แก่ 1) การค้นหาสาเหตุที่แท้จริงของการกระทำความผิด 2) การแก้ไขที่ตรงจุด (ตัวเด็ก, ผู้ปกครอง, สิ่งแวดล้อม เช่นเพื่อน สังคม โรงเรียน) และการให้คำปรึกษาแนะนำและหาวิธีช่วยเหลือ (แก้ไข บำบัด ฟื้นฟู) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ภัทราวรรณ รัตนเกษตร (2566) ซึ่งพบว่ากระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพื่อคุ้มครองเด็กและเยาวชนควรมีการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขทั้งด้านกฎหมายและนโยบาย และสำหรับการดำเนินกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ซึ่งเป็นทางเลือกหนึ่งแทนการดำเนินคดีควรคำนึงถึงความเหมาะสมกับลักษณะของการกระทำความผิด ความปลอดภัยของผู้เสียหายและการคุ้มครองผู้เสียหายอย่างต่อเนื่อง รวมถึงต้องมีกระบวนการติดตามและประเมินผลระหว่างดำเนินการและหลังดำเนินการเพื่อลดความเสี่ยงจากการตกเป็นเหยื่อซ้ำ การป้องกันและติดตามเด็กและเยาวชนควรให้ความสำคัญและระมัดระวังกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการกระทำความผิดและมีแนวโน้มว่าจะกระทำผิดซ้ำภายหลังได้รับการปล่อยตัวโดยนำกฎหมายคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กมาใช้บังคับให้เหมาะสมต่อลักษณะและสภาพแวดล้อมของเด็กและเยาวชน ประเด็นด้านนโยบาย คือ รัฐบาลควรกำหนดนโยบายการพัฒนาเด็กและเยาวชนเป็นนโยบายระดับชาติ โดยเน้นการป้องกันการกระทำผิด การแก้ไขพฤติกรรม การปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมทางสังคม และการใช้มาตรการพิเศษที่มุ่งต่อการส่งเสริมพัฒนาการที่ดีของเด็กและเยาวชน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ณัชชา กำแก้ว (2562) ซึ่งพบว่าการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนยังไม่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน ในเรื่องของการกระทำความผิดที่มีพฤติกรรมร้ายแรง จึงเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย ให้ทันกับสภาพสังคมปัจจุบัน ควรแก้บทลงโทษเพื่อให้กฎหมายมีประสิทธิภาพ และเกรงกลัวต่อการที่จะกระทำความผิดสำหรับเด็กและเยาวชน

2. แนวทางการให้คำปรึกษาเพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนในชั้นก่อนฟ้องคดี

ผู้วิจัยดำเนินการอภิปรายผลการวิจัยดังนี้ การให้คำปรึกษาเพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นก่อนฟ้องคดี (มาตรา 73) สำหรับผู้ให้คำปรึกษา (นักจิตวิทยา, ผู้พิพากษาสมทบที่ทำหน้าที่ผู้ให้คำปรึกษา) เป็นการให้คำปรึกษาที่ต้องใช้ทักษะและเทคนิคในการให้คำปรึกษาสูง ดังนั้นเด็กหรือเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องให้นักจิตวิทยาทำการประเมินและคัดกรองเบื้องต้น ก่อนที่จะส่งต่อไปยังท่านผู้ให้คำปรึกษาฯ หรือหน่วยงานบำบัดอื่น ๆ ทั้งภายในและภายนอก โดยแนวทางการให้คำปรึกษาฯประกอบด้วย

2.1 การสร้างสัมพันธภาพเพื่อความไว้วางใจ (Building Relationships for Trust)

เป็นขั้นตอนแรกของการให้คำปรึกษาฯ เพื่อให้เด็ก เยาวชนหรือครอบครัวเกิดความไว้วางใจ อบอุ่นใจและสบายใจ มั่นใจต่อการเปิดเผยปัญหาและแสดงความรู้สึก ซึ่งแนวทางการสร้างสัมพันธภาพจะประกอบด้วย (1) การสร้างสัมพันธภาพผ่านการพูดคุยอย่างเป็นกันเอง (2) การอธิบายถึงเจตนารมณ์ของการให้คำปรึกษาและกระบวนการทั้งหมด (3) การแนะนำผลดีผลเสียของการร่วมมือกัน (4) การแสดงออกถึงความจริงใจของผู้ให้คำปรึกษาที่จะช่วยเหลือเด็ก เยาวชนและครอบครัว ซึ่งการสร้างสัมพันธภาพอาจจะสำเร็จในครั้งแรกหรืออาจจะให้เวลาเด็ก เยาวชนและครอบครัวได้ไปไตร่ตรองก่อน เป็นแนวทางที่ผู้ให้คำปรึกษาสามารถนำมาใช้เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจและการตกลงร่วมกันในการเข้ารับการให้คำปรึกษาที่ประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดี

2.2 การให้คำปรึกษาที่ยืดหยุ่น (Flexible Consulting)

ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องเป็นผู้ที่มีเทคนิคและวิธีการให้คำปรึกษาที่เหมาะสม ยืดหยุ่นเป็นราย ๆ ไป ตามความเหมาะสม ประกอบด้วย (1) เทคนิคการฟังด้วยใจ (2) การถามย้ำ ๆ (3) การทวนความ (4) การสะท้อนความรู้สึก (5) การให้กำลังใจ (6) การสรุปความ (7) การแยกคุย เพื่อหาข้อเท็จจริงระหว่างเด็ก เยาวชนกับผู้ปกครอง เพื่อพิจารณาเลือกประเด็นปัญหาที่จะนำไปสู่การวางแผนแก้ไขต่อไป (8) การอบรมแนะนำ (9) การสร้างบรรยากาศเพื่อให้เกิดการเปิดใจ (10) การนำตัวแบบที่เหมาะสมเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ (11) การค้นหาแรงจูงใจภายใน เพื่อนำไปสู่การค้นหาสาเหตุที่แท้จริงที่นำไปสู่การกระทำความผิดของเด็กหรือเยาวชน และเพื่อเป็นข้อมูลในการช่วยเหลือเยาวชน

2.3 การวางแผนและกำหนดมาตรการที่มีประสิทธิผล (Planning and Determining Effective Measures)

ประกอบด้วย (1) การวางแผนแบบมีส่วนร่วม ทั้งนักจิตวิทยา ผู้ให้คำปรึกษา ผู้ปกครอง และเยาวชน (2) การใช้วิธีการครอบครัวบำบัด เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมและเกิดความสัมพันธ์อันดีภายในครอบครัว เช่น การมอบหมายงานให้เยาวชนช่วยงานที่บ้าน หรือการมอบหมายให้ครอบครัวทำกิจกรรมร่วมกัน (3) การให้เยาวชนออกห่างจากสภาพแวดล้อมเดิม เช่น การช่วยกันตรวจสารเสพติดทุก 3 วัน การควบคุมเรื่องเวลากลับบ้านของเยาวชน การห้ามเยาวชนออกจากบ้านในยามวิกาลยกเว้นจะมีผู้ปกครองไปด้วย (4) การให้เด็กหรือเยาวชนจดบันทึกพฤติกรรมของเยาวชนทุกวัน (5) การห้ามคบหาสมาคมกับกลุ่มเพื่อนที่อาจนำไปความเสี่ยงในการกระทำผิดซ้ำ

2.4 การติดตามที่หลากหลาย (Multi-channel Tracking)

ประกอบด้วย (1) ติดตามผ่านการรายงานตัว ซึ่งจะเป็นการนัดเด็ก เยาวชนหรือผู้ปกครอง ให้เข้ามาพบทุก 15 วันเมื่อครบวันผลัดฟ้องทุกครั้ง เพื่อให้คำปรึกษาและติดตามความก้าวหน้าของการให้คำปรึกษา (2) การติดตามผ่านแอปพลเคชันการสื่อสารผ่าน Line ซึ่งเด็กหรือเยาวชนและครอบครัวที่เข้าสู่กระบวนการทุกคนจะอยู่ในกลุ่มร่วมกับนักจิตวิทยาและผู้ให้คำปรึกษา เพื่อติดตามพฤติกรรมต่าง ๆ ผ่านการพูดคุยกันได้ตลอด 24 ชั่วโมง การแจ้งข่าวสาร รวมถึงการส่งรูปภาพหรือการบ้านที่มอบหมาย (3) การติดตามผ่านโทรศัพท์ ซึ่งในบางกรณีอาจต้องโทรไปพูดคุยให้กำลังใจหากพบว่าการให้กำลังใจของนักจิตวิทยาและผู้ให้คำปรึกษามีผลดีต่อเด็ก เยาวชนหรือครอบครัว ซึ่งแนวทางการให้คำปรึกษาเพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนในชั้นก่อนฟ้องคดี จำเป็นต้องมีองค์ประกอบในการป้องกันที่ต้นเหตุจากปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับ อภิรัตน์ กังสดารพร (2562) ที่พบว่า ตัวแบบภาวะผู้นำและการให้คำปรึกษาเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญาของผู้ให้คำปรึกษาในศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดใกล้เคียง ประกอบด้วยองค์ประกอบ 11 ด้านดังนี้ เป็นแบบอย่างที่ดี มีจิตวิญญาณแห่งความรักความเข้าใจ
มีเจตคติเชิงบวก มีความมั่นคงทางอารมณ์ ปรับบทบาทตนเองได้ดี มีประสบการณ์และความรู้ที่หลากหลาย มีบุคลิกภาพแห่งศรัทธาและความไว้วางใจ มีทักษะการประยุกต์และบูรณาการ มีทักษะการสื่อสารเชิงจิตวิทยาการให้คำปรึกษา การให้คำปรึกษาที่มุ่งประสิทธิผล และการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชลาศัย กันมินทร์ (2562) ที่พบว่าแนวทางการป้องกันปัญหาความรุนแรงในครอบครัวแบ่งเป็น 4 ระดับ ได้แก่ 1) การปลูกฝังให้บุคคลใช้เหตุผลอย่างเหมาะสม ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และให้บุคคลเรียนรู้ผ่านตัวแบบที่เหมาะสม 2) เน้นการสร้างสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว การปลูกฝังความเชื่อและค่านิยมที่เหมาะสม 3) เน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และการจัดสภาพแวดล้อมในชุมชน เพื่อป้องกันปัญหาความรุนแรง และ 4) การบูรณาการทุกภาคส่วนให้ทำงานไปพร้อมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป

1. กระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นก่อนฟ้องคดี มาตรา 73 ของพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ระบุว่า เมื่อเด็กหรือเยาวชนถูกจับส่งตัวมาที่ศาล ศาลต้องตรวจสอบว่าเป็นเด็กหรือเยาวชนและต้องสอบสวนว่ากระทำความผิดหรือไม่ นอกจากนี้ ศาลต้องตรวจสอบว่าการจับและการปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชนนั้นเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ หากพบว่าการจับกุมมิชอบด้วยกฎหมาย ศาลต้องปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนทันที หากเด็กหรือเยาวชนไม่มีที่ปรึกษากฎหมาย ศาลต้องแต่งตั้งที่ปรึกษาให้ เพื่อคุ้มครองสิทธิของเด็กหรือเยาวชน ศาลอาจมีคำสั่งให้ส่งตัวเด็กหรือเยาวชนให้แก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือองค์กรที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ หรือบุคคลหรือองค์กรที่ศาลเห็นสมควรดูแลเด็กหรือเยาวชนในระหว่างการพิจารณาคดี บุคคลหรือองค์กรที่ได้รับมอบหมายมีหน้าที่นำตัวเด็กหรือเยาวชนไปพบพนักงานสอบสวนหรือพนักงานคุมประพฤติหรือศาลตามที่กำหนด การดำเนินการนี้เป็นไปเพื่อให้แน่ใจว่าเด็กหรือเยาวชนได้รับการปฏิบัติที่เป็นธรรมและสอดคล้องกับกฎหมายในระหว่างการพิจารณาคดี

อย่างไรก็ดี มาตรา 73 นี้ ได้กำหนดมาตรการพิเศษสำหรับการแก้ไข บำบัด และฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดในชั้นก่อนฟ้องคดี หรือช่วงระยะเวลาผลัดฟ้อง ซึ่งศาลสามารถสั่งให้เด็กหรือเยาวชนเข้าร่วมกระบวนการของศูนย์ให้คำปรึกษา แนะนำ และประสานการประชุมในระหว่างที่ทำการรวบรวมพยานหลักฐานและสรุปความเห็นในสำนวนเพื่อยื่นเรื่องให้พนักงานอัยการ ศูนย์ให้คำปรึกษาจึงมีหน้าที่แก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็ก

และเยาวชนที่ไม่มีการควบคุมตัว โดยศาลจะมีคำสั่งให้เด็กหรือเยาวชน และอาจรวมถึงผู้ปกครองเข้าพบผู้ให้คำปรึกษาและนักจิตวิทยาประจำศูนย์ เพื่อประเมินและวิเคราะห์สภาพปัญหาทางกาย จิต และสังคม เพื่อกำหนดแนวทางแก้ไขที่เหมาะสม

2. แนวทางการให้คำปรึกษาเพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนในชั้นก่อนฟ้องคดี มาตรา 73 คือ การสร้างสัมพันธภาพเพื่อความไว้วางใจ ผ่านการพูดคุยอย่างเป็นกันเอง อธิบายถึงเจตนารมณ์ของการให้คำปรึกษาและกระบวนการทั้งหมด ตลอดจนแนะนำผลดีผลเสียของการร่วมมือกัน รวมถึงแสดงออกถึงความจริงใจของผู้ให้คำปรึกษาที่จะช่วยเหลือเด็ก เยาวชนและครอบครัว นอกจากนี้ยังรวมถึงการให้คำปรึกษาที่ยืดหยุ่น วางแผนและกำหนดมาตรการที่มีประสิทธิผล การติดตามที่หลากหลาย เช่น การรายงานตัวทุก 15 วัน เมื่อครบวันผลัดฟ้อง ร่วมกับการติดตามผ่านแอปพลเคชันการสื่อสาร Line และการติดตามผ่านโทรศัพท์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะต่อศาลเยาวชนและครอบครัว ควรมีการอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับผู้พิพากษาสมทบ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันเกี่ยวกับกระบวนการและวิธีการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็ก เยาวชนและครอบครัวตามมาตรา 73 อย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะต่อสังคม สถาบันครอบครัวควรเสริมสร้างความเข้มแข็งภายในครอบครัว รวมถึงการเอาใจใส่ในการเลี้ยงดูบุตรหลานอย่างอบอุ่นและใกล้ชิด

ข้อเสนอแนะต่องานวิจัยครั้งต่อไปควรนำหัวข้อไปศึกษาวิจัยในศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดอื่น ๆ รวมถึงศึกษาต่อยอดไปยังมาตราต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น มาตรา 132 และมาตรา 90

เอกสารอ้างอิง

กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (2565). *สถิติการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนจำแนกตามประเภทความผิด.* สืบค้นเมื่อ 26 กรกฎาคม 2566 จาก http://www.djop.go.th/homt

จิรัทธิ์พล ภูวไชยจีรภัทร, ประพนธ์ สหพัฒนา และเกษมศานต์ โชติชาครพันธุ์. (2561). ศึกษาปัจจัยกดดันและปัจจัยการควบคุมตนเองกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน. *วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย, 10(1),* 425-451.

ชลาศัย กันมินทร์. (2562). *ความรุนแรงในครอบครัว: ปัญหาและแนวทางป้องกัน.* สืบค้นเมื่อ 18 กรกฎาคม 2566 จาก https://rsucon.rsu.ac.th/files/proceedings/nation2019

ณัชชา กำแก้ว. (2562). *มาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมกับการลงโทษทางอาญาในการกระทำความผิด: ศึกษากรณีความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา.* สืบค้นเมื่อ 21 กรกฎาคม 2566 จาก http://repository.nida.ac.th/handle/662723737/4487

ปพนธีร์ ธีระพันธ์. (2562). การพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับทะเบียนประวัติอาชญากรของเด็กและเยาวชน. *วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 12(2),* 87-111.

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553. (2554, 25 กันยายน). *ราชกิจจานุเบกษา, 128*(ตอนที่ 71 ก), 20-24.

ภัทราวรรณ รัตนเกษตร. (2566). การพัฒนากระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนบนหลักประโยชน์สูงสุดของเด็ก. *วารสารรามคำแหง ฉบับนิติศาสตร์, 12(1),* 37-63.

สุรีย์ กาญจนวงศ์ และคณะ. (2549). *การศึกษาปัญหาที่เป็นสาเหตุการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.

อภิรัตน์ กังสดารพร. (2562). ภาวะผู้นำและการให้คำปรึกษาเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญา: กรณีศึกษาผู้ให้คำปรึกษาในศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดใกล้เคียง. *วารสารสมาคมนักวิจัย, 24(1),* 45-57.

อุทิศ สุภาพ. (2561). ปรัชญาอาชญาวิทยาในการลงโทษ: การปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษา. สืบค้นเมื่อ 18 กรกฎาคม 2566 จาก https://www.matichon.co.th/columnists/news_479705